

УДК 338.48

Висоцька Вікторія Геннадіївна

*студентка кафедри туризму і готельного господарства
Харківського національного університету міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Краснокутська Юлія Вадимівна

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри туризму і готельного господарства
Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ЛІКУВАЛЬНО-ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Анотація. *Стаття присвячена аналізу сучасного стану лікувально-оздоровчого туризму в Україні. Аналіз туристичних потоків туристів в країні. Осяг пропозиції стану матеріально-технічної бази в Україні. Поряд з цим, аналізуючи кількість туристів, що прибувають в санаторно-курортні установи, їх розміщення і тенденції розвитку. Стверджується, що лікувально-оздоровчий туризм є одним із перспективних напрямків розвитку туризму в Україні, чому сприяють наявні лікувальні ресурси та природні умови. У висновку сформульовано сучасні проблеми даного виду туризму в Україні та основні перспективні напрямки його розвитку.*

Ключові слова: *лікувально-оздоровчий туризм, в'їзні туристи, виїзні туристи, потік, санаторій, сучасний стан лікувально-оздоровчого туризму.*

Виклад основного матеріалу дослідження. Головною ознакою туризму вважається є його здатність впливати на розвиток економіку регіону, країни і світу. Україна має всі передумови для інтенсивного розвитку в'їзного та виїзного туризму. Маючи вигідне геополітичне положення, Україна має безліч переваг у сфері туризму, а саме: володіння туристично-рекреаційним потенціалом, сприятливим кліматом, культурно-історичними пам'ятками та туристичною індустрією, яка розвивається досить швидкими темпами. Розвиток туризму в Україні безпосередньо залежить від таких секторів економіки, як транспорт, торгівля, зв'язок, будівництво, сільське господарство, виробництво товарів широкого вжитку і туристичного призначення.

Туризм розглядають як одну з провідних галузей в сфері структурної перебудови економіки. Результатом виконання програми розвитку туризму на території України стало перевищення темпів зростання кількості в'їзних туристів над виїзними. Протягом періоду 2014–2017 рр. виїзний туристичний потік збільшився з 23,76 млн. осіб у 2014 р. до 24,66 млн. осіб у 2017 р., тоді як за цей же період в'їзний потік туристів зменшився із 24,67 млн. осіб у 2014 р. до 13,33 млн. осіб у 2017 р. На рис. 2.1 представлено графічно динаміку туристичних потоків України за період 2014–2017 рр. [1; 2].

Проаналізувавши даний графік, ми бачимо, що оцінка динаміки туристичних потоків свідчить про те, що протягом 2014–2017 рр. мали місце негативні тенденції щодо розвитку туризму, а саме, спостерігався спад в'їзного туристичного потоку, який призвів до створення негативного сальдо туристичних потоків протягом 2015–2017 рр. В Україні велика кількість туристичних фірм акцентують увагу саме на в'їзному туризмі, тобто відправляють українців відпочивати на закордонні курорти. Через це кількість людей, що від'їжджають з країни значно перевищує кількість тих, що відвідують нашу країну, це один із факторів, що має негативний вплив

на формування бюджету нашої країни. Протягом 2014–2017 рр. в Україні спостерігається зростання та спади в динаміці розвитку туристичної галузі [3].

Сьогодні в Україні налічується понад 4,5 тис. закладів розміщення туристів та відпочиваючих на 620 тис. місць, але вони потребують кардинальних змін, які будуть відповідати міжнародним стандартам. Крім того, забезпечення належного стану також потребують рекреаційні зони, пам'ятки культури та архітектури України. За даними Всесвітньої туристичної організації, щорічно подорожує більше 800 млн. чоловік. Примітним є той факт, що більш ніж в 40 країнах світу туризм є основним джерелом надходжень національного бюджету. Наприклад, в Іспанії частка прибутків від іноземного туризму в загальній сумі надходжень від експорту товарів та послуг складає 35%, на Кіпрі та в Панамі – понад 50%, на Гаїті – більш як 70% [4].

Таблиця 1

Показники розвитку туристичної галузі України за 2014–2017 рр.

Показники	2014	2015	2016	2017
Кількість туристів, обслугованих суб'єктами туристичної діяльності України	3454316	2425089	2019576	2549606
Іноземні туристи, які відвідали Україну	232311	17070	15159	35071
Туристи-громадяни України, які виїжджали за кордон	2519390	2085273	1647390	2060974
Внутрішні туристи	702615	322746	357027	453561

Туризм через туристське споживання, здійснює стимулюючий вплив на розвиток транспорту, готелів та ресторанів, роздрібною торгівлі, харчової промисловості, будівництва, зв'язку, страхування, діяльності у сфері відпочинку і розваг, культури та спорту тощо [1].

За даними Державного комітету статистики України, в 2016 році в країні в цілому функціонувало 398 санаторіїв і санаторіїв-профілакторіїв всіх профілів (не рахуючи дитячих), а також 5 бальнеогрязелікарня. За даними АВНГ, 74 санаторію або приблизно 19% загальної кількості включають в свою програму лікування бальнеогрязетерапію. Крім санаторних об'єктів, Консультантом зафіксовано 15 готелів з послугами бальнеогрязелікування. Тому сукупна кількість номерів у готелях і санаторіях з бальнеогрязелікування оцінюється АВНГ на рівні 18 100 одиниць. При цьому слід уточнити, що близько 40% загального обсягу пропозиції сконцентровано в АР Крим. Виходячи з анексії Криму Російською Федерацією, що призвела до зменшення турпотoku з материкової України і різке погіршення транспортного сполучення між регіонами, в короткій і середньостроковій перспективі, за оцінками АВНГ, це може привести до значного перенаправлення внутрішнього потоку споживачів в санаторії материкової України.

В цілому ринок санаторно-курортного лікування в Україні занепадає. Щорічно кількість таких об'єктів зменшується на 3,6%. Цей тренд стримував появу нових установ, але їх кількість настільки незначний і було винятком із загальної тенденції, яка припала на періоди 2005-2007 і 2011-2013 років, тобто між кризовими явищами в економіці України [5].

В результаті такої тенденції на момент 2017 р загальній структурі ринку розміщення з бальнеогрязелікування до 92% обсягу пропозиції складають об'єкти, матеріально-технічна база яких є значно зношеної і морально застарілою. Досить високий рівень зносу відштовхує від цього ринку туристів і є причиною втрати позицій українського сегмента санаторно-курортного лікування на глобальному ринку [1].

Слід зазначити, що приблизно 30-40% об'єктів, що відкрилися до 2005 року, проводили часткову або комплексну реконструкцію. Але, в цілому, існуючий досить високий рівень зносу відштовхує від цього ринку туристів

і є причиною втрати позицій українського сегмента санаторно-курортного лікування на глобальному ринку, не дивлячись на те, що країна володіє одним з кращих базових природних ресурсів в Європі для впровадження відповідних послуг.

Ринок санаторного лікування в Україні користується досить великою попитом серед туристів - на його частку припадає близько 43% від усіх продажів койко-місць в об'єктах розміщення країни.

Для розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Україні, який насамперед пов'язаний із діяльністю курортів, необхідною умовою є наявність низки факторів: багаті та різноманітні природні ресурси; розвиток інфраструктури, здатної у повному обсязі задовольнити потреби споживача; внутрішня політична та економічна стабілізація. Завдяки прибуткам від туризму вдалося залучити кошти на розвиток інших галузей, а також певною мірою перекрити негативний торговий баланс країни у перші роки її незалежності. Загалом, туристичний сектор відіграв значну роль у розвитку економіки країни і має широкі перспективи подальшого розвитку.

Література

1. UNSD and UNWTO. International Recommendations for Tourism Statistics, 2008 (IRTS 2008). ST/ESA/STAT/SER.M/83/ Rev.1. UN Department of Economic and Social Affairs Statistics Division and UNWTO. Madrid, New York, 2008.
2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти) : навч. посіб. / Любіцева О. О. – К. : Альтерпрес, 2006. – 430 с.
4. Луцишин Н. П. Економіка й організація міжнародного туризму : навч. посіб. / Н. П. Луцишин, П. В. Луцишин. – Луцьк : Вежа, 2003. – 230 с.

5. Парфiненко А. Ю. Туристичне країнознавство : підруч. / А. Ю. Парфiненко, В. І. Сiдоров, О. О. Любiцева. - 2-ге вид., перероб. і доповн. – Київ: Знання, 2015. - 551 с.